

Мета: продовжити формувати знання учнів про середовища існування тварин; звернути увагу на поведінку тварин та взаємозв'язок тварин з іншими компонентами екологічних систем; розвивати вміння виявляти основні екологічні закономірності, що ілюструють взаємозв'язку живих організмів у природі.

Обладнання: мультимедійна презентація, підручник.

Основні поняття і терміни: середовище існування, чинники середовища існування: температура, тиск, вологість; вид, порода, популяція, наземний, наземно - повітряний, підземний (грунтовий), водний і паразитичний спосіб життя, екосистема, ареал.

Тип уроку: урок засвоєння нових знань.

МІЖ ОРГАНІЗМАМИ ТА НАВКОЛИШНІМ СЕРЕДОВИЩЕМ ІСНУЮТЬ ТІСНІ ВЗАЄМОВІДНОСИНИ, ВЗАЄМОЗАЛЕЖНОСТІ ТА ВЗАЄМОВПЛИВИ, ЯКІ ЗАБЕЗПЕЧУЮТЬ ЇХНЮ ЄДНІСТЬ. Закон єдності організму й середовища

вивірка звичайна

ЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ПОПУЛЯЦІЙ ЯК НАДОРГАНІЗМОВИХ БІОСИСТЕМ?

Першим типом надорганізмових біологічних систем є популяція

ПОПУЛЯЦІЯ - це сукупність особин одного виду організму, які впродовж багатьох поколінь існують у межах певної території виду, вільно схрещуються та та відносно ізольовані, від інших популяцій виду

вивірка карпатська

вивірка сибірська

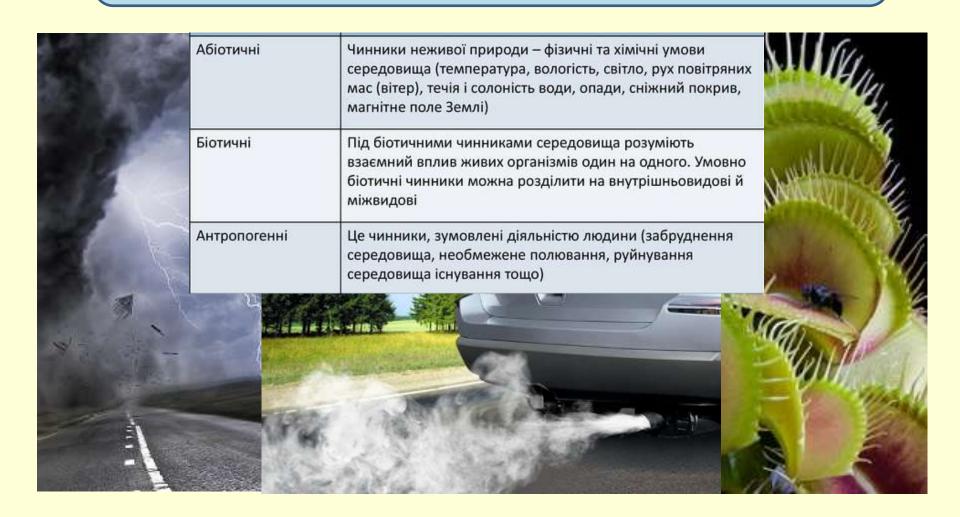
ЯКА ОСНОВНА УМОВА ІСНУВАННЯ ЕКОСИСТЕМИ?

Наступним рівнем організації живої природи, що вбирає в себе популяції різних видів, є *екосистема*.

ЕКОСИСТЕМА- це сукупність живого та неживого компонентів середовища, пов'язаних між собою колообігом речовин та енергії

ЯКІ ВПЛИВИ ПРИРОДИ НА ОРГАНІЗМИ Є ЕКОЛОГІЧНИМИ ЧИННИКАМИ?

Найближчим її родичем серед ведмедів є очковий ведмідь з Південної Америки Тривалий час точна класифікація панди була предметом дискусії серед науковців, оскільки як велика панда, так і червона панда поєднують низку характеристик як ведмедів, так і ракунів. Але дослідження молекулярних біологів підтвердили, що велика панда належать до родини Ведмедеві (Ursidae).

СІМЕЙСТВО ВЕДМЕЖИХ

Ведмеді – це могутні хижі тварини з товстими лапами з загнутими вниз кігтями. Під час ходьби вони ступають на всю стопу, за що отримали назву «стопоходящие». Максимальна швидкість, яку може розвинути той хижак – п'ятдесят кілометрів на годину.

Відповідно до проведених досліджень, на Землі ці хижі тварини з'явилися приблизно п'ять або шість мільйонів років назад. Зараз вчені виділяють 8 видів в сімействі ведмежих:

- -бурий ведмідь,
- -гімалайський,
- -велика панда,
- -білий ведмідь,
- -ведмідь-губач,
- -барибал,
- -очковий,
- -малайський.

бурий європейський

бурий гобійський

бурий аляскинський

бурий марсіканський

бурий кадьяцький

бурий пірінейський

бурий камчатський

бурий сирійський

білий тибецький

бурий уссурійський бурий тяньшанський

грізлі

ведмідь-губач

білий ведмідь

велика панда

гімалайський

малайський

очковий

барибал

ОРГАНІЗМИ ТА ЧИННИКИ НЕЖИВОЇ ПРИРОДИ

АБІОТИЧНІ ЧИННИКИ — це чинники неживої природи, серед яких першорядне значення мають *світло, тепло, вологість*.

ЯКІ ПРИСТОСУВАННЯ МАЮТЬ ОРГАНІЗМИ ДО ЖИТТЯ В РІЗНИХ УМОВАХ?

Отже, пристосування організмів до впливу різних екологічних чинників проявляються здебільшого певними особливостями будови, функцій, поведінки.

ЧОМУ РІЗНІ ВИДИ ОРГАНІЗМІВ МОЖУТЬ МАТИ СХОЖІ ПРИСТОСУВАННЯ?

ЖИТТЄВА ФОРМА ОРГАНІЗМІВ - це тип пристосованості різних видів організмів з певним комплексом подібних пристосувань, що формуються під впливом подібних умов середовища

глід

білка-летяга

літаюча жаба

літаючий дракон

летюча риба

РІЗНОМАНІТНІСТЬ ЖИТТЄВИХ ФОРМ

РОСЛИНИ

ТВАРИНИ

ЯК ТВАРИНИ ПРИСТОСУВАЛИСЯ ДО ЖИТТЯ В РІЗНИХ УМОВАХ

білка-летяга

видра

кріт

ОРГАНІЗМИ ТА ЧИННИКИ ЖИВОЇ ПРИРОДИ

БІОТИЧНІ ЧИННИКИ - це чинники живої природи, що проявляються у вигляді взаємного впливу живих організмів різних видів один на одного

ЯКІ БІОТИЧНІ ЗВ'ЯЗКИ ЗАБЕЗПЕЧУЮТЬ СПІВІСНУВАННЯ ОРГАНІЗМІВ В УГРУПОВАННЯХ?

СИМБІОЗ - тип взаємозв'язків, при яких спостерігається співіснування організмів різних видів

МУТУАЛІЗМ - форма взаємозв'язків, при якій сумісне співіснування є корисним та обов'язковим для обох видів

КОМЕНСАЛІЗМ - форма взаємозв'язків, при якій один із двох існуючих видів отримує користь від сумісного існування,, не завдаючи шкоди іншому виду

ПАРАЗИТИЗМ - форма взаємозв'язків, при якій один із двох існуючих разом видів отримає користь та завдає шкоди іншому виду

ЯКІ БІОТИЧНІ ЗВ'ЯЗКИ ПРИГНІЧУЮТЬ ІСНУВАННЯ ОРГАНІЗМІВ ІНШИХ ВИДІВ?

АНТИБІОЗ — тип взаємозв'язків, при якому одна із взаємодіючих популяцій різних видів відчуває негативний вплив іншої

ХИЖАЦТВО – форма взаємозв'язків, при якій одні організми поїдають інших

ВИЇДАННЯ — форма взаємозв'язків, при якій рослиноїдні тварини поїдають представників різних видів рослин

КОНКУРЕНЦІЯ — форма взаємозв'язків, що є змаганням за засоби існування й умови розмноження між особинами одного або різних видів.

(4)

ЯК РОСЛИНИ, ТАК І ТВАРИНИ БУВАЮТЬ ПОВ'ЯЗАНІ СІТКОЮ СКЛАДНИХ ВІДНОСИН.

4. DAPBIH

